

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชน : กรณีศึกษาตำบลบางสระเก้า
อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

Good governance to strengthen the network of community organizations :
Case Study of Bang Sa Kao Sub-district, Lam Sing District,
Chanthaburi Province.

ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, อาจารย์ มินวงษ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้าและเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน (Integrational Study) ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลัก และประกอบข้อมูลวิจัยด้วยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากประชากรซึ่งเป็นผู้นำเครือข่ายจำนวน 5 คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามแบบบังคับเลือก (Dichotomous question) ในที่นี้คือ ใช่/ไม่ใช่และไม่แน่ใจ ประชากรที่ใช้ คือ สมาชิกเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า จำนวน 400 คน โดยคำนวณได้จากสูตร Yamane ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณาสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้ามีบทบาทในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเครือข่ายองค์กรชุมชน ด้วยกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และขยายสมาชิกนับแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ผู้นำมีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่แฝงไปด้วยหลักแห่งธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 1) การชักชวน แนะนำ และการแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา การเริ่มแรกของการถ่ายทอดปัญหาภายในชุมชนจากสถานการณ์ต่าง ๆ 2) การเป็นแบบอย่างหรือตัวอย่างที่ดี 3) การพบปะ พูดคุย อบรมให้ความรู้ ให้แนวคิดและกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ภายในเครือข่าย 4) การถ่ายทอดในสิ่งที่ชาวบ้านและสมาชิกเครือข่ายยังไม่เคยรับรู้และเป็นสิ่งใหม่และสมาชิกเครือข่ายต้องลงมือดำเนินกิจกรรม 5) การให้คำปรึกษา ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ 6) การให้กำลังใจ 7) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 8) การจัดกิจกรรม เช่น การจัดการประชุม การจัดเวทีประชาคม งานประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้าได้มีการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักนิติธรรม จะมีกฎ ระเบียบ และข้อบังคับภายในเป็นของตนเอง ซึ่งได้มาจากการร่วมกันกำหนดกติการ่วมกัน และสามารถใช้กติกาดังกล่าวเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานภายในเครือข่าย 2) หลักความโปร่งใส ผู้นำจะมีการประชุมให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กับสมาชิกเครือข่าย โดยไม่ปิดบัง สมาชิกสามารถมาสอบถามหรือต้องการดูข้อมูลได้ 3) หลักการมีส่วนร่วม เครือข่ายเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการรับรู้ เสนอความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ 4) หลักความรับผิดชอบ การดำเนินงานของเครือข่าย มีการแบ่งโครงสร้างหน้าที่อย่างชัดเจน 5) หลักความคุ้มค่า ผู้นำเครือข่าย มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและตอบสนองสมาชิกได้ตรงกับความต้องการ 6) หลักคุณธรรม ผู้นำเครือข่ายได้มีการสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจให้กับคนในชุมชน ยึดมั่นในความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ต่อสมาชิกเครือข่ายองค์กรชุมชน

ส่วนปัญหาและอุปสรรค พบว่า 1) ขาดตัวแทนหรือคนที่จะมาประสานต่องาน 2) คนในชุมชนขาดความสนใจเครือข่ายองค์กรชุมชน และ 3) ขาดความองค์ความรู้ความชัดเจนเกี่ยวกับธรรมาภิบาล และการทุจริต

คอร์รับชั่น 4) ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 5) ขาดผู้ทรงความรู้ด้านกฎหมายที่จะเข้ามาช่วยเหลือดูแลการดำเนินงานของเครือข่ายเกี่ยวกับกฎ กติกา ข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ

คำสำคัญ: ธรรมภิบาล

Abstract

This study aims at studying the leader's role in strengthening the good governance of the network of the community organizations in Bang Sa Kao Sub-district including its obstacles. This research is an Integration Study: mainly qualitative, with data used from quantitative study. The qualitative method, the researcher collected data from a focus group of five network leaders. As for the quantitative study, a tool used was the dichotomous question: in this case was "Yes", "No", and "Uncertain". The population in this study was 400 members of the Bang Sa Kao Sub-district of the community organizations calculated from Yamane's formula and analyzed by descriptive analysis. Statistics used were percentages.

The study has found that the leader's role has strengthened Bang Sa Kao Sub-district community organizations network through the process of sharing knowledge, experience and expanding the network members to the present time.

The leader's role is to educate the community in different aspects with the principles of good governance. These consist of;

- 1) Suggesting, introducing and seeking the way to solve problems by communicating about them within the community through different situations.
- 2) Being a good example or role model.
- 3) Meeting, communicating, training and defining rules, regulations within the network.
- 4) Educating the villagers and network members about things they do not know or any innovation which they must initiate the activity.
- 5) Counseling, Giving opinion and suggestion.
- 6) Encouraging.
- 7) Learning exchanging.
- 8) Organizing activities for example conference, community forum, traditional event, and religious ceremony.

The leader of Bang Sa Kao Sub-district community network has strengthened the 6 principles of good governance as follows: 1) Rule of Law Principle in which their own internal rules and regulations come from mutual agreement and can be used as a norm for the network operation. 2) Transparency Principle in which the leader would hold regular meetings with network member, without hiding any particular piece of information. The members should be able to have access to or request information as well. 3) Participatory Principle in which the network creates opportunity for its members to participate in being informed, giving their opinion and making decisions on different subject matters. 4) Responsibility Principle in which the network operation's responsibility structure is clear. 5) Value Principle in which the network leader uses resources worthily and meets the needs of his members 6) Moral Principle in which

the leader has gained confidence and trust in his community by having good moral, honesty and sincerity.

As for the obstacles, it is found that:

- 1) There is no representative or person who is a coordinator.
- 2) People in the community are not interested in the network.
- 3) Lack of knowledge and understanding of Good Governance and Corruption.
- 4) Lack of support from the government agencies.
- 5) Lack of legal advisor or expert to support the network operation concerning the laws, rules and agreement between groups.

Keyword: good governance

ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นภัยอันตรายต่อการพัฒนาประเทศ นับว่าไม่ใช่ปัญหาเล็กน้อยแต่หากมีผลกระทบกระเทือนทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองรวมทั้งมีความสลับซับซ้อนจนยากแก่การปราบปรามให้หมดสิ้นไปโดยง่าย สำหรับประเทศไทยถือได้ว่า ปัญหาการคอร์รัปชันเป็นปัญหาสะสมมายาวนาน อีกทั้งยังเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศทำให้รัฐต้องจ่ายเงินงบประมาณที่สูงกว่าความเป็นจริง ทำให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะไม่มีคุณภาพตลอดจนทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในสังคมไทย

การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทย ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายหลักเพื่อใช้ในการต่อต้านการทุจริตโดยเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ตลอดจนมีการดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (สถาบันพระปกเกล้า. 2544) ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปลูกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน ยุทธศาสตร์ที่ 2 รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างบุคลากรมืออาชีพป้องกันและปราบปรามการทุจริต (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. 2549) ปัจจุบันหลักการบริหารจัดการที่ดี มีการปรับวิธีคิด วิธีการบริหารใหม่ โดยมีเจตนารมณ์ให้ทุกคน ทุกฝ่าย ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบแก้ปัญหาพัฒนาไปสู่ความมั่นคง ความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล ธรรมาภิบาล จึงตั้งอยู่บนฐานของความถูกต้อง ติงาม มั่นคง หรือธรรมาธิปไตย มุ่งให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การบริหารจัดการ ปรับวัฒนธรรมขององค์การใหม่ โดยทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ภาครัฐต้องปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและกระบวนการทำงานให้สามารถบริหารทรัพยากรของสังคม อย่างโปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีสมรรถนะสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน ต้องมีการปฏิรูปและกำหนดกติกาในหน่วยงานของภาคธุรกิจเอกชน และที่สำคัญภาคประชาชน ต้องสร้างความตระหนักสำนึกตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลถึงระดับกลุ่มประชาสังคมในเรื่องของสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะทั้งในทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง เพื่อเป็นพลังของประเทศที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการของการสร้างกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นและทำนุบำรุงรักษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (สถาบันพระปกเกล้า. 2549) ซึ่งหลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่า

ด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ระบุถึงหลักธรรมาภิบาลว่าควรมีองค์ประกอบหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม ได้แก่ เป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมอันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจหรืออำนาจของตัวบุคคล 2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ 3) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน 4) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจในปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน 5) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความชัดเจน 6) หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจในปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ (บุญยิ่ง ประทุม.2551)

ชุมชนตำบลบางสระแก้ว เป็นชุมชนหนึ่งที่ประสบวิกฤตในช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่แตก มีหนี้สินติดตัวจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ แขนงน้ำและชาวบ้านจึงหาทางออกร่วมกัน โดยการทวนคืนวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เริ่มจากการทอเสื่อกกจนสามารถจัดตั้ง "ศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระแก้ว" เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทอเสื่อกก ขยายตัวเป็นกลุ่มอาชีพเดิมในท้องถิ่นอีกกว่า 40 กลุ่ม และในที่สุดก็นำไปสู่การรวมตัวเป็น "เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว" โดยวางโครงสร้างเพื่อจัดการทำแผนแม่บทชุมชน ตามลักษณะกิจกรรมของกลุ่มองค์กรชุมชนเป็น 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 องค์กรการเงินและสวัสดิการ มีการตั้งสถาบันการเงิน และตั้งธนาคารชุมชน ซึ่งได้ดำเนินการแล้ว ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมอาชีพเศรษฐกิจชุมชน ตั้งเป้าให้เป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน โดยมี "ศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระแก้ว" เป็นต้นแบบ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เกษตรสิ่งแฉดล้อม คือ การฟื้นฟูป่าตะกวดใหญ่ และยุทธศาสตร์ที่ 4 สังคมวัฒนธรรมและสื่อชุมชน เป็นยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อสื่อถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน โดยใช้สื่อชุมชนสร้างความเข้าใจระหว่างภาครัฐ เอกชน และชาวบ้าน ให้เข้าใจตรงกัน เกิดการขับเคลื่อนไปในทางเดียวกัน ก่อให้เกิดพลัง ซึ่งแนวคิดหลักของเครือข่ายชุมชนตำบลบางสระแก้ว ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์นี้ มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการบริหาร และมีตัวแทนมาร่วมเป็น "คณะกรรมการเครือข่ายตำบลบางสระแก้ว" บทเรียนจากชุมชนบางสระแก้วชี้ให้เห็นถึงความไม่พร้อมของการเดินตามกระแสการพัฒนาในระบบอุตสาหกรรม แต่บทเรียนที่เจ็บปวดก็นำมาสู่ปัญญาในการแก้ปัญหา การเลือกทางเดินชีวิตใหม่ที่นำไปสู่ความยั่งยืนกว่า มีคุณค่ากว่าและมีความสุขมากกว่าทางเดินสายเก่าจากประสบการณ์และการดำรงอยู่ของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ของตำบลบางสระแก้ว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในส่วนของบทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลขององค์กรเครือข่ายตำบลบางสระแก้วว่ามีการปลูกฝังธรรมาภิบาลในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรที่ใช้ คือ ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า เป็นแบบเจาะจง ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า ผู้นำกลุ่มสภามหาวิทยาลัย ผู้นำกลุ่มหอการค้า ผู้นำกลุ่มบ้านปลา-ธนาคารปู ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลบางสระเก้า

เชิงปริมาณ กลุ่มประชากรที่ใช้ คือ หัวหน้าครอบครัวและเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า จำนวน 400 คน โดยการคำนวณได้จากสูตร Yamane

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นการสนทนาที่ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ประวัติความเป็นมาของเครือข่ายองค์กรชุมชน บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินการ

เชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม บทบาทผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า แบบสอบถามครั้งนี้เพียงต้องการวัดทัศนคติเกี่ยวกับความรู้สึกส่วนตัวของผู้ตอบ (affective domain) ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกว่า ใช่ ไม่ใช่ อย่างไร พอใจหรือไม่พอใจอย่างไร เป็นการวัดแบบแบ่งกลุ่ม (Nominal Scale) ผลที่ได้ไม่ได้นำมาคำนวณทางสถิติแต่อย่างใด ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ หลักความคุ้มค่า และหลักคุณธรรม เป็นคำถามแบบปลายปิด โดยให้เลือกตอบ 3 ระดับ คือ 1) มีและใช่ 2) ไม่แน่ใจ 3) ไม่มีและไม่ใช่

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นคำถามแบบปลายเปิด สามารถตอบได้ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเริ่มจากการศึกษาสภาพของชุมชนและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำมากำหนดแผนปฏิบัติการดำเนินงานวิจัย ซึ่งจะมีนักวิจัยชุมชนเข้าร่วมเก็บข้อมูลภาคสนาม

2. ทำการแนะนำตัวผู้วิจัยและทีมงานวิจัยกับผู้นำชุมชนตำบลบางสระเก้า ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า ชี้แจงบทบาท วัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย

3. ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) และวิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ใช้การบันทึกข้อมูลภาคสนามโดยพิจารณาจากปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยจะทำการกำหนดนัด วัน เวลาและสถานที่ กับผู้นำกลุ่มตามที่กำหนด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการเข้าไปศึกษาในชุมชนนำมาจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ศึกษาจากนั้นจึงประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกัน โดยผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลการจำแนกชนิดข้อมูลมาช่วยอธิบายเพื่อให้เข้าใจถึงความหมาย ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์บุคคลและสภาพสังคม พฤติกรรม แบบแผนพฤติกรรม ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมและความหมาย (สุรางค์ จันทวานิช. 2539) ซึ่งในการตีความหมายและสังเคราะห์ข้อมูลจะเป็นลักษณะภาพรวมของชุมชนนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติร้อยละเพื่อสรุปข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้ดำเนินการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว แล้วนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) แสดงผลเป็นค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลที่เป็นปัญหาและอุปสรรคหรือข้อคิดเห็นซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้การอธิบายข้อมูลเป็นรายชื่อ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว มีวัฒนธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้บทเรียนจากในอดีต หลังการทำการกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีการทบทวนหรือสรุปบทเรียนจากการทำงานระหว่างแกนนำและสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในกลุ่ม/องค์กรของเครือข่ายได้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน/เครือข่ายอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ ในช่วงแรก ๆ ของการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิก ผู้นำ จะมีการเรียนรู้จากผู้อื่น แกนนำและตัวแทนในเครือข่ายได้มีโอกาสไปและเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น ๆ ทำให้มีการเรียนรู้จุดเด่น จุดด้อยในการทำงานของผู้อื่นและของกลุ่มตนเอง ตลอดจนมีปัจจัยภายนอกที่มาเสริมหรือกระตุ้น ในการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว ที่อยู่ในรูปของโครงการวิจัย การอบรมพัฒนาศักยภาพ การศึกษาดูงาน ที่หนุนเสริมให้กระบวนการทำงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว เข้มแข็งในด้านต่าง ๆ

ในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้วจะมีผู้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชี ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในเครือข่าย เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีการเงินทุกเดือน มีคณะกรรมการติดตามผล ที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกเครือข่าย ทำหน้าที่ติดตามผลการดำเนินงาน จากนั้นสรุปรายงานเพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อพิจารณาวางแผนและดำเนินการป้องกันและแก้ไข ภายในเครือข่ายได้ขีดให้มีเจ้าหน้าที่การตลาด ซึ่งเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความสามารถโดยทำหน้าที่ประจำในการรับ ชื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยทุกอย่างทำงานแบบโปร่งใสตรวจสอบได้

หลักธรรมาภิบาลในชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้วได้มีการปลูกฝังให้เด็กเยาวชนและคนในชุมชนได้เข้าใจถึงการทำงานของเครือข่าย ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน มีการค้าขาย มีรายได้ รายรับ รายจ่าย ก็ต้องยึดกฎ ระเบียบและความถูกต้อง ไม่เอานะเอียง ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์กรการเงิน กองทุนต่าง ๆ ก็จะต้องยึดมั่นในความถูกต้อง เท่าเทียมและยุติธรรม ใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นตัวกำหนด สอนให้รู้จักการตรงต่อเวลา ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกษตรและสิ่งแวดล้อมก็จะสอนเด็ก ๆ เยาวชนให้รู้สำนึกธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความตื่นตัวและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชนของตนเอง โดยให้ตระหนักถึงในสิทธิหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในกลุ่ม ส่วนด้านสังคม วัฒนธรรมและสื่อชุมชนก็จะให้เป็นผู้อยู่ในฐานะกัลยาณมิตร สอนให้เยาวชนคนรุ่นใหม่รู้จักอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี

โดยเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้วได้มีการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเป็นของตนเอง และสามารถให้หลักการที่วางไว้ร่วมกันเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงาน หลักความโปร่งใสในการดำเนินงานและการบริหารจัดการของกลุ่ม มีการประชุมให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กับคนในชุมชน ไม่มีการปิดบังข้อมูล สมาชิกในกลุ่มสามารถมาสอบถามหรือต้องการดูข้อมูลได้โดยไม่มีข้อปิดบัง

หลักคุณธรรม ได้มีการสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจให้กับคนในชุมชน ซึ่งในการดำเนินงานของเครือข่ายนั้นยึดมั่นในความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ต่อคนในชุมชน และหลักการมีส่วนร่วม เครือข่ายเปิดโอกาสให้คนในชุมชนตำบลบางสระแก่นมีส่วนร่วมในการรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

2. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศและอายุ โดยผลการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.33 และเพศชาย ร้อยละ 28.67 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ย 52 ปี อายุต่ำสุดคืออายุ 30 ปี ส่วนอายุสูงสุด คือ 76 ปี จำแนกได้ คือ อายุระหว่าง 30-35 ปี ร้อยละ 2.54 อายุระหว่าง 36-40 ปี ร้อยละ 3.82 อายุระหว่าง 41-45 ปี ร้อยละ 7.32 อายุระหว่าง 46-50 ปี ร้อยละ 15.60 อายุระหว่าง 51-55 ปี ร้อยละ 16.87 อายุระหว่าง 56-60 ปี ร้อยละ 19.42 อายุระหว่าง 61-65 ปี ร้อยละ 22.92 และอายุ 66 ปีขึ้นไป ร้อยละ 11.46

ผลการศึกษาบทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก่น

1. บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก่นด้านหลักนิติธรรม พบว่า ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการระเบียบและข้อบังคับที่ทันสมัย และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย ร้อยละ 87.20 รองลงมา ผู้นำมีการใช้กฎหมายภายในกลุ่ม/เครือข่าย ที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกันไม่เลือกปฏิบัติ ร้อยละ 76.50 สมาชิกทุกคนในกลุ่ม/เครือข่าย พร้อมใจปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่ม/เครือข่าย ร้อยละ 72.50 กฎ ระเบียบและข้อบังคับ ภายในกลุ่ม/เครือข่ายเป็นที่ยอมรับของสมาชิก ร้อยละ 63.10 มีเพียงร้อยละ 2.00 ที่ตอบว่า ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการปฏิบัติตามอำเภอใจ และใช้อำนาจเกินกว่ากฎ ระเบียบและข้อบังคับที่กำหนดไว้

2. บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก่นด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการชี้แจงข้อสงสัยให้แก่สมาชิก ได้อย่างชัดเจน ร้อยละ 76.50 รองลงมา ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย ทำงานกับแบบตรงไปตรงมา ร้อยละ 68.50 ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน ร้อยละ 66.40 ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทั่วถึง ร้อยละ 61.50 ภายในกลุ่ม/เครือข่าย มีความไว้วางใจกันในการทำงาน ร้อยละ 61.20 ตามลำดับ

3. บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก่นด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ผู้นำกลุ่ม/เครือข่ายเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมรับรู้ ทุกเรื่อง ร้อยละ 80.05 รองลงมาผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิดและร่วมเสนอความคิดเห็น ร้อยละ 77.90 สมาชิกภายในกลุ่ม/เครือข่าย มีส่วนร่วมตรวจสอบ การดำเนินงานภายในกลุ่ม/เครือข่าย ร้อยละ 73.20 ผู้นำกลุ่ม/เครือข่ายมีการทำประชาพิจารณ์ ในเรื่องที่สำคัญ ๆ สมาชิกทุกคน ร้อยละ 72.50 และสมาชิกภายในกลุ่ม/เครือข่ายพร้อมที่จะร่วมรับผิดชอบการดำเนินงาน ร้อยละ 72.50

4. บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก่นด้านหลักความรับผิดชอบ ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาในกรณีที่เกิดปัญหา ร้อยละ 76.50 รองลงมาผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ร้อยละ 73.20 ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีความเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง ร้อยละ 71.80 เมื่อเกิดปัญหาในกลุ่ม/เครือข่าย สมาชิกพร้อมที่จะร่วมรับผิดชอบในปัญหาและแก้ไขได้ทันที่ ร้อยละ 68.50 ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น การประชุม การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ร้อยละ 66.40 ตามลำดับ

5. บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก่นด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ร้อยละ 74.50 รองลงมาผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่ไม่ฟุ่มเฟือย ร้อยละ 73.20 ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีการดำเนินกิจกรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ร้อยละ 69.10 การดำเนินงานของกลุ่ม/เครือข่าย มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ร้อยละ 68.50 กิจกรรมของกลุ่ม/เครือข่าย มีคุณภาพที่ดี ร้อยละ 67.80 ตามลำดับ

6. บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้าด้านหลักคุณธรรม พบว่า ทุกคนภายในกลุ่ม/เครือข่าย มีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น ร้อยละ 70.30 รองลงมา ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามมากกว่าผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ ร้อยละ 69.80 ผู้นำกลุ่ม/เครือข่าย มีความจริงใจ ขยัน อดทน ในการนำพากลุ่มไปสู่เป้าหมายสูงสุด ร้อยละ 67.60 ภายในกลุ่ม/เครือข่าย มีความซื่อสัตย์สุจริต 63.50 และ สมาชิกภายในกลุ่ม/เครือข่าย มีสำนึกในหน้าที่ของตนเอง ร้อยละ 62.40 ตามลำดับ

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลของเครือข่ายองค์กรชุมชน

1. การขาดคนที่จะมาประสานต่องาน
2. กระแสนิยมในปัจจุบันที่เน้นการทำงานนอกชุมชน การทำงานนอกพื้นที่ การแสวงหาความเจริญนอกชุมชนของชาวบ้านที่ไม่ค่อยจะมีความชัดเจนในชุมชน
3. ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ
4. ขาดความองค์ความรู้ความชัดเจนเกี่ยวกับธรรมาภิบาล และการทุจริตคอร์รัปชัน

อภิปรายผล

บทบาทของผู้นำในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า

ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้ามีบทบาทในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเครือข่ายองค์กรชุมชน ด้วยกระบวนการถ่ายทอดและขยายสมาชิกรับแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ผู้นำมีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ มากมายและแฝงไปด้วยหลักแห่งธรรมาภิบาล ด้วยการเป็นวิทยากรกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ให้แก่สมาชิกเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การชักชวน แนะนำ และการแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา
2. การเป็นแบบอย่างหรือตัวอย่างที่ดี
3. การพบปะ พูดคุย อบรมให้ความรู้ ให้แนวคิดและกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ภายในเครือข่าย
4. การถ่ายทอดในสิ่งที่ชาวบ้านและสมาชิกเครือข่ายยังไม่เคยรับรู้และเป็นสิ่งใหม่และสมาชิกเครือข่ายต้องลงมือดำเนินกิจกรรม
5. การให้คำปรึกษา ผู้นำเครือข่ายจะเป็นเสาหลักในการให้คำปรึกษา ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ผู้นำสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิกเครือข่ายได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถให้คำปรึกษาได้ในเวลาที่สมาชิกเครือข่ายมีปัญหา
6. การให้กำลังใจ
7. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญที่สุดในบทบาทของผู้นำที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของปัจเจกบุคคลด้วยการพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของกันและกัน มีการเข้าถึงระหว่างกันของข้อมูลของสมาชิกในเครือข่าย ในบางครั้งอาจจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านตัวแทนของกลุ่มแล้วนำไปขยายต่อให้กับสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ
8. การจัดกิจกรรม บทบาทของผู้เครือข่ายองค์กรชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านกระบวนการที่ทำให้สมาชิกแต่ละกลุ่ม องค์กรที่มีอยู่ได้เข้าร่วม และได้เรียนรู้ อาทิ การจัดการประชุม กลุ่มตามวาระ การจัดประชุมเครือข่าย เป็นต้น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะดำเนินงานไปอย่างเป็นขั้นตอนพร้อม ๆ กับความสนุก ความสุข ไม่ว่าจะเป็นการจัดเวทีประชาคม การจัดประชุมเคลื่อนที่เวียนกันไปในแต่ละหมู่บ้าน หรืออาจจะเป็นงานประเพณี กิจกรรมนันทนาการ พิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น

เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้าได้มีการปลูกฝังให้เด็กเยาวชนและคนในชุมชนได้เข้าใจถึงการทำงานของเครือข่าย ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน มีการค้าขาย มีรายได้ รายรับ รายจ่าย ก็ต้องยึดกฎ ระเบียบและความถูกต้อง ไม่เอินเอียง ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์กรการเงิน กองทุนต่าง ๆ ก็จะต้องปลูกจิตสำนึกในความถูกต้อง เท่าเทียมและยุติธรรม ใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นตัวกำหนด สอนให้รู้จักการตรงต่อเวลา ถ้าเป็นเรื่อง

เกี่ยวกับการเกษตรและสิ่งแวดล้อมก็จะสอนเด็ก ๆ เยาวชนให้รู้สำนึกรักธรรมชาติ มีการส่งเสริมให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความตื่นตัวและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชนของตนเอง โดยให้ตระหนักถึงในสิทธิหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในกลุ่ม ส่วนด้านสังคม วัฒนธรรมและสื่อชุมชนก็จะให้เป็นผู้อยู่ในฐานะกัลยาณมิตร สอนให้เยาวชนคนรุ่นใหม่รู้จักอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วรางคณา วงศ์มหาชัย (2535) ได้ทำการศึกษาบทบาทผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี การพัฒนาองค์กรชุมชนระหว่างชุมชนของมูลนิธิพัฒนาอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาองค์กรประชาชนระหว่างชุมชนของมูลนิธิพัฒนาอีสาน และเพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชน รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการแสดงบทบาทผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชน จำนวน 5 บทบาท คือ บทบาทผู้บริหาร บทบาทผู้ให้การศึกษา บทบาทผู้ควบคุมความสัมพันธ์ในกลุ่ม บทบาทเชื่อมประสานและบทบาทผู้ติดตามประเมินผล จากการศึกษา พบว่า บทบาทผู้นำในขั้นการก่อตัวของกลุ่ม บทบาทที่ชัดเจน ได้แก่ 1) บทบาทผู้ให้การศึกษาในลักษณะของการประชุมเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม 2) บทบาทผู้นำในขั้นการดำเนินงานของกลุ่ม บทบาทที่ชัดเจน ได้แก่ บทบาทผู้บริหารเป็นผู้วางระเบียบแบบแผน ดำเนินการและจัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมกับกิจกรรม 3) บทบาทผู้นำในขั้นการเจริญเติบโตของกลุ่ม บทบาทที่ชัดเจน ได้แก่ บทบาทผู้นำเป็นผู้รับ ปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ และดำเนินการของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์ มีการพิจารณาต่าง ๆ การเพิ่มสมาชิก เพิ่มกิจกรรม

ผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเกล้าได้มีการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักนิติธรรม จะมีกฎ ระเบียบ และข้อบังคับภายในเป็นของตนเอง ซึ่งได้มาจากการร่วมกันกำหนดกติการ่วมกัน และสามารถใช้กติกาดังกล่าวเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานภายในเครือข่าย 2) หลักความโปร่งใส ผู้นำจะมีการประชุมให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กับสมาชิกเครือข่าย โดยไม่ปิดบัง สมาชิกสามารถสอบถามหรือต้องการดูข้อมูลได้ 3) หลักการมีส่วนร่วม เครือข่ายเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการรับรู้ เสนอความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ 4) หลักความรับผิดชอบ การดำเนินงานของเครือข่าย มีการแบ่งโครงสร้างหน้าที่อย่างชัดเจน 5) หลักความคุ้มค่า ผู้นำเครือข่าย มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและตอบสนองสมาชิกได้ตรงกับความต้องการ 6) หลักคุณธรรม ผู้นำเครือข่ายได้มีการสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจให้กับคนในชุมชน ยึดมั่นในความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ต่อสมาชิกเครือข่ายองค์กรชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเกล้าประกอบด้วย

1. การขาดคนที่จะมาประสานต่องาน
2. กระแสนิยมในปัจจุบันที่เน้นการทำงานนอกชุมชน การทำงานนอกพื้นที่ การแสวงหาความเจริญนอกชุมชนของชาวบ้านที่ไม่ค่อยจะมีความชัดเจนในชุมชน
3. ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ
4. ความองค์ความรู้ความชัดเจนเกี่ยวกับธรรมาภิบาล และการทุจริตคอร์รัปชัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในเชิงบริหาร

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธรรมาภิบาลควรมีการส่งเสริม ด้วยการสนับสนุนบุคลากรเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในชุมชน รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ ประเภทของการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรชุมชน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเกล้า ควรสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย เพื่อเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเกล้าในการดำเนินงานของเครือข่าย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้นำเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า
2. ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างนโยบายเพื่อการบริหารจัดการที่ดีของเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า

บรรณานุกรม

- บุญยิ่ง ประทุม. (2551). พัฒนาการการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตหลักสูตรพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรางคณา วงศ์มหาชัย. (2535). บทบาทของผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี การพัฒนา องค์กรประชาชนระหว่างชุมชน ของมูลนิธิพัฒนาอีสาน. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2544). รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ : ศูนย์ลาดพร้าว.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2549). การเสริมสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในองค์กรปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สุภางค์ จันทวนิช. (2539). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2549). หลักสูตรการสัมมนาเจ้าหน้าที่ของรัฐ เรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัท ศรีเมือง การพิมพ์ จำกัด.